

Rehber Öğretmenlerin (Okul Psikolojik Danışmanlarının) Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Bilgisayar Ve İnterneti Kullanma Durumları

Bircan ERGÜN BAŞAK
Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
bebasak@anadolu.edu.tr

Ömer UYSAL
Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ouysal@anadolu.edu.tr

Nurdoğan AŞICI
Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
nasici@anadolu.edu.tr

Özet

Bu araştırmada rehber öğretmenlerin bilgisayar ve interneti rehberlik hizmetlerinde kullanımları incelenmiştir. Araştırma, Eskişehir il merkezinde görev yapan 75 rehber öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen bilgi formu, bilgisayar kullanım anketi ve rehberlik hizmetlerinde bilgisayar ve internet kullanımını anketi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin kıdemleri ve mezun oldukları lisans programına göre bilgisayar kullanımını konusunda kendine güven duygusu arasında bir farklılık bulunmamıştır. Rehber öğretmenler bilgisayar kullanımını konusunda kendine güven duygularının yüksek olduğunu belirtmiştir. Rehber öğretmenler ankete verdikleri yanıtlara göre bilgisayar ve interneti en az velilere yönelik PDR hizmetleri için kullanırken, en fazla öğrenciler ve yönetici/öğretmen grubu için kullanmaktadır.

Anahtar sözcükler: Bilgisayar ve internet kullanımı, teknoloji tabanlı rehberlik hizmetleri, rehber öğretmen

Computer and Internet Usage Attitudes of School Counselors at Guidance and Counseling Service

Abstract

The present study aims to determine computer and internet usage of school counselors for guidance and counseling services. The sample of the study consisted of 75 school counselors who were working in the centre of Eskişehir. The data were collected by computer usage self-confidence questionnaire and computer and internet usage for guidance and counseling services questionnaire developed by researchers. The findings revealed that there are no significant differences about computer usage self-confidence according to seniority and graduation program, and all participants indicated high self-confidence about computer usage. Also school counselors indicated more computer and internet usage for counseling services towards students and administrators/teachers than parents.

Key words: Computer and internet usage, technology based guidance and counseling service, school counselor

1. GİRİŞ

İlk defa 1908 yılında Frank Parsons'un Boston'da kurduğu meslek bürosu ile dünyada okul rehberlik hizmetlerinin resmen başladığı belirtilmektedir (Nazlı, 2005). Türkiye'nin okul rehberlik hizmetleri ile tanışması ise 1950'li yıllarda Amerika'nın işbirliği ile gerçekleşmiştir (Korkut ve Owen, 2007). Günümüzde hem dünyada hem de ülkemizde rehberliğin eğitsel alandaki önemi giderek artan bir şekilde kabul edilir hale gelmiştir. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı'nın 17.03.2001 tarihli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliğinde de rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin okullardaki önemini vurgulayan bir bakış açısının olduğu görülmektedir. Söz konusu yönetmeliğe göre, öğrencilerin bilişsel ve sosyal gelişimlerini yalnızca akademik başarıya bağlı görmek yerine rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetlerini desteklemek gerekmektedir. Ayrıca bu yönetmelik kapsamında ilk defa okullarda görevli danışmanların, rehber öğretmen ibaresi ile birlikte psikolojik danışman ünvanıyla da tanımlandığı dikkat çekmektedir. Bu tanımlama, Türkiye'de gelişim süreci devam eden okul danışmanlığı mesleğinin uluslararası seviyeye ulaşmasına katkı sağlayacak bir adım olarak değerlendirilebilir.

Her meslek alanında olduğu gibi psikolojik danışma ve rehberlik mesleği alanında da bazı dönüm noktaları olmuştur. Bunların en önemlilerinden bir tanesinin 1980'lerin başında hızla yaygınlaşan bilgisayar kullanımının olduğu belirtilmektedir (Bowman ve Bowman, 1998). Hem dünyada hem de ülkemizde 1993 yılında hızlı ve güçlü belleğe sahip bilgisayarların ortaya çıkması, 1992 yılından itibaren ise internetin süratle yaygınlık göstermesi dikkat çekici gelişmelerdir (Keleş, 2007). Günümüzde ise yaşamın her alanında varlığı görülebilen internet ve bilgisayar teknolojileri, eğitim alanında da çok değerli görülmekte ve yaygın bir biçimde kullanılmaktadır (Gülbahar, 2002). Bilgisayarın eğitim hizmetleri içerisinde kullanımın yaygınlaşmasıyla birlikte eğitsel faaliyetleri kolaylaştıracak pek çok işlemin elektronik ortamda gerçekleştirildiği teknoloji tabanlı bir eğitim sistemi anlayışının geliştiği görülmektedir.

Bilgisayar ve teknoloji tabanlı eğitime geçilmesiyle birlikte, öğrenci numarası girildiğinde öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu, başarısı, testlerden aldığı puanları v.b. bilgilerini bilgisayar ekranında gösteren, yazıcıdan çıktı sağlayan öğrenci kişisel bilgi programları geliştirilmektedir. Bu programlar donanım ve yazılım bazında psikolojik danışma ve rehberlik araştırma işlemlerinin tümünün bilgisayar ortamında çok daha hızlı, güvenilir ve kolay yapılabileceği olanaklar sunmaktadır (Altıntaş ve Kaya, 2001). Bu nedenle de, son yıllarda rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) rehberlik hizmetlerini bilgisayar destekli olarak sunmaya odaklandıkları dikkat çekmektedir (Cabaniss, 2001).

Hızla gelişen internet ve bilgisayar teknolojileri okullarda çalışan rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) kapsamlı rehberlik hizmetlerini en etkili biçimde yürütebilmeleri için bir fırsat yaratmaktadır (Casey, 1995). Bir danışman bilgisayar ortamında dünyanın her yerinden rahatlıkla ulaşabileceği işlevsel formlar, grafikler, sesli ve animasyonlu sunular hazırlayabilir. Bilgilerini ve elektronik ortamda sakladığı verilerini birkaç dakika içinde değiştirebilir ve yenileyebilir (Sabella, 1998). Bunların yanı sıra bilgiye ulaşma ve bilgiyi yayma, uzaktan eğitim, mesleki rehberlik, öğrenci ve ailelerin sorunlarına öneriler, video konferanslar aracılığı ile rehberlik, online duyurular, elektronik posta ile haberleşme, uzaktan destek sistemleri ve süpervizyon alma gibi olanaklar yaratması bakımından bilgisayar teknolojileri psikolojik danışma ve rehberlik alanını önemli ölçüde etkilemektedir (Horn ve Myrick, 2001). Anket ve formları web ortamında öğrenciye ulaştırmak, öğrencinin her an her yerden ihtiyaç duyulan materyali kolaylıkla doldurabilmesi veya sonuçlara her an ulaşabilme imkanı doğurması bakımından internet bir kolaylık sağlamaktadır (Savaş, 2006). Bu bilgileri destekleyen başka araştırmacılara göre de psikolojik danışma ve rehberlik alanının çağın gereklerine uygun, nitelikli bir meslek alanı haline

getirilmesi için bilgisayar ve internet teknolojisinin rehberlik alanı ile entegrasyonu gerekli görünmektedir (Stone ve Turba,1991; Carey ve Dimitt, 2004; Edwards, Portman ve Bethea 2002).

Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) bilgisayar kullanma yeterlilikleri, rehberlik hizmetlerinde bilgisayar teknolojilerinden faydalanma ve bu şekilde hizmet vermenin etik boyutlarını araştıran çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmalar, danışmanların, psikolojik danışma hizmetlerini sunarken haftada en az bir kere çeşitli bilgisayar teknolojilerinden faydalandıklarını (Cabaniss, 2001); bilgisayarı kullanma konusunda kendilerini rahat hissettiklerini (Carlson, Portman and Barlett, 2006); bilgisayar kullanma yeterliliklerinin cinsiyete ve lisansüstü eğitim alma durumuna göre değiştiğini (Ünlü, 2006) ortaya koymaktadır. Buna karşın rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) bilgisayar teknolojilerinden faydalanmanın hizmetlerin kalitesini arttırdığına inanmadıklarını (Cabaniss, 2001) ve internet üzerinden psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri verme uygulamasının okullarda uygulanabilir olduğunu düşünmediklerini belirttikleri (Savaş, 2006) bulunmuştur. Öte yandan araştırmacıların bazıları öğrencilerin % 50 sinin online olarak istedikleri zaman ve istedikleri yerden psikolojik danışman ile ilişki kurma fikrinden tamamen hoşlandıkları ve %40 ının da kendi evlerinden danışmana bilgi verirken daha rahat olacaklarını belirttikleri (Lunt, 2004); velilerin, rehber öğretmenlere ve öğrencilere göre internet üzerinden rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini almaya karşı daha olumlu tutum içinde oldukları (Savaş, 2006) yönünde bulgulara ulaşılmıştır. İnternetin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde kullanımının getireceği olası yeniliklerin tartışıldığı bir araştırmada ise internetin psikolojik danışma ve rehberlik alanında yeni bir iletişim biçimi, yeni bir enformasyon kaynağı, çalışılacak yeni bir davranış alanı, yeni bir psikolojik danışma ve eğitim biçimi ile yeni bir etik anlayış doğuracağına dikkat çekilmiştir (Hackerman ve Greer, 2000).

Araştırma bulguları okul danışmanlığı alanında internet ve bilgisayar teknolojilerinden faydalanma ile ilgili değişik sonuçlar ortaya koymaktadır. Bununla birlikte okul psikolojik danışmanlarının internet ve bilgisayar teknolojilerini stratejik bir biçimde kullanma becerisi geliştirerek öğrenci, veli ve okulun çevresindeki sosyal yapıya daha etkili bir biçimde ulaşabileceklerine dikkat çekilmektedir (Casey, 1995). Geleneksel yöntemlere karşı daha etkili bir yenilik olarak (Ateş, Altunay ve Altun, 2006), pek çok farklı disiplinlerin de ilgisini çeken bilgisayar tabanlı teknolojinin rehberlik ve psikolojik danışma alanında kullanımının modern hizmet anlayışının da bir gereği olarak görülmektedir.

Teknolojik yeniliklerin etkisinde gelişimini sürdüren rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini (Hines, 2002) sunan meslek elemanlarının teknoloji tabanlı modern hizmet anlayışına ne kadar yakın veya uzak olduğunu tespit edebilmek için (a) rehber öğretmenlerin bilgisayar yeterliliklerini ve (b) okullarda hangi rehberlik hizmetlerinde bilgisayar teknolojilerinden faydalandıklarını bilmek önemli görülmüştür. Bu araştırmada ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan rehber öğretmenlerin bilgisayar yeterlilikleri ile bilgisayar ve interneti rehberlik hizmetlerinde kullanma örüntülerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçla şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) bilgisayar kullanımı konusunda kendine güven duygusu nasıldır?
2. Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) bilgisayar kullanımında kendine güven duyguları;
 - a. mesleki kıdemlerine göre
 - b. mezun oldukları lisans programına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) velilere, öğrencilere, yönetici ve öğretmenlere yönelik PDR hizmetlerinde bilgisayar ve internet kullanım sıklıkları nasıldır?
4. Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) velilere, öğrencilere, yönetici ve öğretmenlere yönelik PDR hizmetlerinde bilgisayar ve internet kullanım sıklıkları farklılaşmakta mıdır?

5. Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) PDR hizmetlerinde bilgisayar ve internet kullanımı;
 - a. öğrenci sayısına,
 - b. kıdem yılına,
 - c. mezun olunan lisans programına göre farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

Rehber öğretmenlerin okullarda sundukları rehberlik hizmetlerinde bilgisayar ve internet teknolojilerini nasıl kullandıklarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışma tarama modelindedir. Alt amaçlar doğrultusunda hem tekil, hem de ilişkisel tarama gerçekleştirilmektedir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 15.0 programı kullanılmış ve anlamlılık düzeyi olarak .05 kabul edilmiştir.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Eskişehir ili merkez ilçesinde 2006-2007 eğitim öğretim yılında görev yapmakta olan rehber öğretmenler oluşturmaktadır. Eskişehir’de 2006-2007 yılı itibari ile il merkezinde toplam 110 öğretmen görev yapmaktadır. Araştırmada tamsayım yapılarak çalışma evreninin tamamı olan 110 rehber öğretmene de ulaşılmak istenmiştir. Ancak çalışma evreninin yaklaşık % 68.18’i olan 75 öğretmen araştırmaya katılma konusunda olumlu yanıt vermiştir. Bu yeterli bir geniş dönüş oranı olarak değerlendirilmiştir.

2.2. Veri Grubu

Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin 36’sı (%48) PDR lisans programı, 15’i (%20) psikoloji lisans programı ve 24’ü (%32) diğer lisans programları mezunudur. 44’ü (% 58.7) ilköğretim okullarında, 31’si (%41.3) ortaöğretim kurumlarında görev yapmaktadır. 12’si (%16) 100-200 arası öğrenciye, 31’ (%41.3) 200-400 arası öğrenciye, 24’ü (%32) 400-800 arası öğrenciye, 8’i (%10.7) 800’den fazla öğrenciye hizmet vermektedir. Rehber öğretmenlerin 21’i (%28.0) 5 yıla kadar, 29’u (%38.7) 6-10 yıl, 11’i (%14.7) 11-15 yıl, 14’ü (%18.7) 15 yıldan fazla kıdeme sahiptir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan kişisel bilgi formu, bilgisayar kullanımı anketi ve PDR hizmetlerinde bilgisayar ve İnternet kullanımı anketi kullanılmıştır. Veri toplama aracının yapı ve kapsam geçerliliği için uzman kanısına başvurulmuştur. Kişisel bilgi formu sırasıyla rehber öğretmenlerin çalıştıkları öğretim kademesi, mesleki kıdemi, mezun olduğu lisans programı, hizmet verdikleri öğrenci sayısı gibi bilgileri içermektedir. Bilgisayar kullanımı anketi ise; rehber öğretmenlerin bilgisayar kullanımında kendilerine güven düzeylerini ifade eden 26 maddenin bulunduğu 5’li likert tipi bir derecelendirme ile yanıtların istendiği ankettir. Bu ankette; bilgisayarı açma, disketi kopyalama, veri girişi yapma gibi basit düzeyde becerilerin yanı sıra veri analizi yapma, bir programı çalıştırma, basit düzeyde program yazma, bilgisayardaki bir arızayı giderme gibi konularda rehber öğretmenlerin kendilerini ne derecede yeterli gördüklerini belirlemek amaçlanmıştır. Anketin kapsam geçerliliği için bilgisayar ve öğretim teknolojileri alanından beş adet uzmanın kanısına başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen düzeltmeler sonunda ankete son hali verilmiştir. Ayrıca anket maddelerinin iç tutarlılık anlamında güvenilirlik düzeylerini belirlemek için yapılan analiz sonucunda Cronbach $\alpha=0.953$ olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu istatistiğe göre anket maddelerinden elde edilen ölçümlerin güvenilir olduğu söylenebilir. PDR hizmetlerinde bilgisayarı ve interneti kullanma anketinde de; rehber öğretmenlerin bilgisayarı ve interneti hangi PDR hizmetlerinde kimler için ve hangi hizmetlerde kullandıklarını

belirlemeye yönelik 26 madde bulunmaktadır. Rehber öğretmenlerin her bir maddeyi öğretmen ve yönetici, veli, öğrenci gruplarından hangilerine yönelik hizmetlerde ne kadar sıklıkta kullandıklarını belirtmeleri istenmiştir. Bu amaçla her bir maddenin hizmet verilen grup için 1 ile 5 arasında derecelendirilmesi istenmiştir. Ayrıca anket maddelerinin iç tutarlılık anlamında güvenilirlik düzeylerini belirlemek için veliler, öğrenciler, yönetici ve öğretmenler gruplarının her biri için ayrı ayrı Cronbach's α değerleri hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda velilere yönelik hizmetlerde bilgisayar ve interneti kullanma anketi için Cronbach's $\alpha = 0.951$; öğrencilere yönelik hizmetlerde bilgisayar ve interneti kullanma anketi için Cronbach's $\alpha = 0.924$; yönetici ve öğretmenlere yönelik hizmetlerde bilgisayar ve interneti kullanma anketi için Cronbach's $\alpha = 0.930$ olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu istatistiğe göre anket maddelerinden elde edilen ölçümlerin veliler, öğrenciler, yönetici ve öğretmenler için güvenilir olduğu söylenebilir.

2.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2006-2007 yılında Eskişehir ilinde görev yapan 75 rehber öğretmen ve rehber öğretmenlere ulaştırılan anketlerde yer alan maddeler ile sınırlıdır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada toplanan veriler "SPSS 15.0 for Windows" paket programı aracılığı ile değerlendirilmiştir. Uygulama sonucu elde edilen verilerin çözümlemesinde betimsel istatistiklerden, frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmıştır. Bununla birlikte rehber öğretmenlerin üç ayrı gruba (öğrenci, veli ve öğretmen-yönetici) yönelik verdiği hizmetlerde bilgisayar ve internet kullanımında farklılık olup olmadığını ortaya koymak amacıyla Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi kullanılmıştır. Ayrıca rehber öğretmenlerin bilgisayar kullanımı konusunda kendilerine güven duygularını kıdemlere ve mezun olunan anabilim dallarına göre karşılaştırmak için de Kruskal Wallis H-testinden faydalanılmıştır. Elde edilen bulguların yorumlanmasında anlamlılık düzeyi .05 olarak benimsenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde rehber öğretmenlerin (a) bilgisayar kullanımı konusunda kendilerine güven duygularına ilişkin bulgular (b) bilgisayar kullanımı konusunda kendilerine güven duygularının kıdeme ve mezun olunan anabilim dalına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular (c) bilgisayar ve interneti PDR hizmetlerinde veli, öğretmen ve yönetici, ve öğrenci hedef gruplarına yönelik çeşitli hizmetlerde kullanım durumları ile ilgili bulgular (d) bilgisayar ve İnterneti kullanım durumlarının veli, öğretmen ve yönetici, ve öğrenci hedef gruplara yönelik PDR hizmetlerinde farklılaşıp farklılaşmadığı konusundaki bulgular (e) bilgisayar ve İnterneti öğrencilere yönelik PDR hizmetlerinde kullanımının, hizmet verdikleri öğrenci sayısına, mesleki kıdem yılına ve mezun olunan bölüme göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili bulgular verilerek yorumlanmıştır.

3.1. Rehber Öğretmenlerin Bilgisayar Kullanımı Özgüven Duygularıyla İlgili Bulgular

Rehber öğretmenlerin bilgisayar kullanımı konusunda özgüven duygularını belirlemek üzere beşli likert tipi 26 maddeden oluşan anketten elde edilen sonuçlar, 4. ve 5. düzeyler birleştirilerek "kendime güvenirim" 1. ve 2. düzeyler birleştirilerek "kendime güvenmem", 3. düzey ise "ara sıra güvenirim"

şeklinde yeniden kodlanmış ve ilgili maddelerin yüzde ve frekanslarına ilişkin sonuçlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Rehber Öğretmenlerin Bilgisayar Kullanımı Konusunda Özgüven Duygularına İlişkin Yeterlilik Algılarına İlişkin Yüzde, Frekans Sonuçları

MADDELER	Güvenmem		Ara sıra Güvenirim		Güvenirim		N
	F	%	F	%	F	%	
1. Bir yazılımı alıp çalıştırma	12	16.0	16	21.3	47	62.7	75
2. İnternet’e bağlanma	3	4.0	4	5.3	68	90.7	75
3. İnternet üzerinden bilgiye ulaşma	2	2.7	2	2.7	71	94.7	75
4. Kullanıcı rehberini kullanma	5	6.7	16	21.3	54	72.0	75
5. Bir dosyaya veri girip saklama	3	4.0	5	6.7	67	89.3	75
6. Bir program / yazılımı kapatma/çıkma	5	6.7	7	9.3	63	84.0	75
7. Bir veri dosyasını monitör ekranına çağırma	4	5.3	6	8.0	65	86.7	75
8. Bilg. donanımı kelime ve terimlerini anlama	9	12.0	29	38.7	37	49.3	75
9. Bilgisayar yazılımı kelimelerini anlama	9	12.0	32	42.7	34	45.3	75
10. Programların değişkenlerini öğrenme	15	20.0	28	37.3	32	42.7	75
11. Programdaki ileri derece çalışmaları öğrenme	22	29.3	29	38.7	24	32.0	75
12. Monitör üstünde menüde seçim yapma	4	5.3	6	8.0	65	86.7	75
13. Sayısal verilerin analizinde bilgisayarı kullanma	19	25.3	28	37.3	28	37.3	75
14. Çıktı almak için yazıcı kullanma	2	2.7	5	6.7	68	90.7	75
15. Bir diski kopyalama	4	5.3	5	6.7	66	88.0	75
16. Kişisel dosyaları kopyalama	2	2.7	5	6.7	68	90.7	75
17. Veri dosyasına bilgi ekleme ve silme	3	4.0	5	6.7	67	89.3	75
18. İmleci ekranda hareket ettirme	3	4.0	1	1.3	71	94.7	75
19. Bilgisayar için basit programlar yazma	41	54.7	17	22.7	17	22.7	75
20. Bir mektup vb. yazma	5	6.7	4	5.3	66	88.0	75
21. Veri işlemenin üç bölümünü anlama	10	13.3	11	14.7	54	72.0	75
22. Bilgisayar sistemindeki sorunlara çözüm üretme	25	33.3	23	30.7	27	36.0	75
23. Yazılımı doğru bir şekilde depolama	16	21.3	19	25.3	40	53.3	75
24. Programın neden bir bilgisayarda çalışıp/çalışmadığını açıklama	26	34.7	21	28.0	28	37.3	75

25. Bilgiyi organize edebilme	8	10.7	19	25.3	48	64.0	75
26. İhtiyaç duyulmayan dosyalardan kurtulma	5	6.7	10	13.3	60	80.0	75
27. Bilgisayar problemlerini çözme	31	41.3	17	22.7	27	36.0	75

Tablo 1’den de görüldüğü üzere rehber öğretmenlerin %62.7 oranında bir yazılımı alıp çalıştırma, %90.7 oranında İnternete bağlanma, %94.7 oranında İnternet üzerinden bilgiye ulaşma, %72.0 oranında kullanıcı rehberini kullanma, %89.3 oranında bir dosyaya veri girip saklama, %84.0 oranında bir program/yazılım kapatma/çıkma, %86.7 oranında bir veri dosyasını monitör ekranına çağırma, %49.3 oranında bilgisayar donanımı kelime ve terimlerini anlama, %45.3 oranında bilgisayar yazılımı kelimelerini anlama, %42.7 oranında programların değişkenlerini öğrenme, %86.7 oranında monitör üstünde seçim yapma, %90.7 oranında çıktı almak için yazıcı kullanma, %88 oranında bir disk kopyalama, %90.7 oranında kişisel dosyaları kopyalama, %89.3 oranında veri dosyasına bilgi ekleme ve silme, %94.7 oranında imleci ekranda hareket ettirme, %88 oranında bir mektup vb. yazma, %72 oranında veri işleminin üç bölümünü anlama, %53.3 oranında yazılımı doğru şekilde depolama, %64.0 ile bilgiyi organize edebilme, %80 oranında ihtiyaç duyulmayan dosyalardan kurtulma konusunda kendilerine güvendikleri ortaya çıkmıştır.

Rehber öğretmenler %38.7 oranında programdaki ileri derece değişkenleri öğrenme, %37.3 oranında sayısal verileri analizinde bilgisayarı kullanma, %30.7 oranında bilgisayar sistemindeki sorunlara çözüm üretme, %28 oranında programın neden bir bilgisayarda çalışıp çalışmadığını açıklama, %22.7 oranında bilgisayar problemlerini çözme konusunda, kendilerine ara sıra güvendikleri ortaya çıkmıştır. Bir başka deyişle rehber öğretmenlerin bu maddelerdeki beceriler konusunda kendilerine bazen güvendikleri bazen de güvenmedikleri söylenebilir. Bunun yanı sıra rehber öğretmenlerin % 54.7 oranında bilgisayar için basit programlar yazma konusunda kendilerine güvenmedikleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmada rehber öğretmenlerin genel olarak bilgisayar kullanımlarına yönelik özgüven düzeyleri hakkında değerlendirme yapabilmek için katılımcıların her bir anket maddesine verdikleri toplam puanlar elde edilmiştir. Daha sonra her bir katılımcının toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X} = 68.25$ olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda 27 maddelik 3’lü likert tipi bir ankette en düşük toplam puan $27 \times 1 = 27$ ve en yüksek toplam puan $27 \times 3 = 81$ ’dir. 81 (maksimum değer) – 27 (minimum değer) = 54 (ranj)’tür ve $54 / 3 = 18$ ise aralık değeri olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla eğer $27 \leq \bar{X} < 45$ ise rehber öğretmenlerin bilgisayar kullanımı konusunda kendilerine güvenmedikleri; $45 \leq \bar{X} < 63$ ise kendilerine ara sıra güvendikleri; $63 \leq \bar{X} \leq 81$ ise kendilerine güvendikleri sonucuna varılabilir. Bu bağlamda elde edilen aritmetik ortalama; $63 \leq (\bar{X} = 68.25) \leq 81$ olduğundan genel olarak rehber öğretmenlerin bilgisayar kullanımı konusunda kendilerine güvendikleri söylenebilir.

Rehber öğretmenlerin kıdemlerine göre bilgisayar kullanımı konusunda özgüven duygularının anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmak istenmiştir. Ancak bu amaçla elde edilen bilgisayar kullanımı özgüven duygusu toplam puanlarının kıdem yılları kategorilerine göre normal dağılmadığı ortaya çıkmıştır. Normal dağılım şartının sağlanmadığı durumlarda parametrik olmayan testlerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Field, 2005). Bu nedenle bağımsız örneklem arası aritmetik ortalamalar arasındaki farkı test etmek amacıyla kullanılan Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır. Büyüköztürk’e (2004) göre bu test ANOVA analizinin varsayımlarının karşılanmadığı durumlarda kullanılabilir. Bu amaçla gerçekleştirilen Kruskal Walls H-Testi sonuçları Tablo 2.’de yer almaktadır.

Tablo 2. Rehber Öğretmenlerin Kıdem Yıllarına Göre Bilgisayar Kullanımı Konusunda Özgüven Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Kıdem	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
1-5	21	39.74	3	4.967	.174	-
6-10	29	42.19	3			
11-15	11	38.00	3			
16-	14	26.71	3			

Tablo 2’den de görüldüğü üzere rehber öğretmenlerin kıdem yıllarına göre bilgisayar kullanımı konusunda özgüven duyguları anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$\chi^2=4.967$, $p>.05$]. Bir başka deyişle farklı kıdemlere sahip rehber öğretmenlerin bilgisayar kullanımı konusunda özgüven duyguları birbirlerinden anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Rehber öğretmenlerin bilgisayar kullanımı konusunda özgüven duygularının mezun oldukları programın türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmak istenmiştir. Ancak bu amaçla elde edilen bilgisayar kullanımı özgüven duygusu toplam puanlarının mezun olunan lisans programı türlerine göre normal dağılmadığı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle parametrik olmayan Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Rehber Öğretmenlerin Mezun Oldukları Lisans Programına Göre Bilgisayar Kullanımı Konusunda Özgüven Duygularına İlişkin Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Kıdem/Yıl	n	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
PDR	36	37.21	2	.859	.651	
Psikoloji	15	34.87	2			
Diğer	24	41.15	2			

Tablo 3’ten de görüldüğü üzere rehber öğretmenlerin mezun oldukları lisans programına göre bilgisayar kullanımı konusunda özgüven düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$\chi^2=4.967$, $p>.05$]. Bir başka deyişle Psikolojik Rehberlik ve Danışmanlık, Psikoloji ve diğer bölümlerden mezun rehber öğretmenlerin bilgisayar kullanımı konusunda özgüven düzeyleri birbirlerinden anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

3.2. Rehber Öğretmenlerin Velilere, Öğrencilere, Yönetici ve Öğretmenlere Yönelik PDR Hizmetlerinde Bilgisayar ve İnternet Kullanım Durumlarına İlişkin Bulgular

Rehber öğretmenlerin velilere, öğrencilere, öğretmen ve yöneticilere yönelik PDR hizmetlerinde bilgisayar ve İnterneti kullanım sıklıklarını belirlemek üzere beşli likert tipi 26 maddeden oluşan ve her üç grup açısından ayrı ayrı yanıtlamaları istenen anketten elde edilen sonuçlar, her bir madde ayrı ayrı incelenerek veliler, öğrenciler, yönetici ve öğretmenler için anket maddelerini değerlendirmek amacıyla 4. ve 5. düzeyler birleştirilerek “sık sık yapıyorum” 1. ve 2. düzeyler birleştirilerek “nadiren yapıyorum” 3. düzey ise “ara sıra yapıyorum” şeklinde yeniden kodlanmış ve ilgili maddelerin yüzde, frekans hesaplanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4. Rehber Öğretmenlerin Velilere, Öğrencilere, Yönetici ve Öğretmenlere Yönelik PDR Hizmetlerinde Bilgisayar ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

MADDELER	Veliler				Yönetici-Öğretmenler				Öğrenciler			
	Nadiren		Ara sıra		Sık sık		Nadiren		Ara sıra		Sık sık	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%

1.Okul PDR programı hazırlama	31	41.3	3	4.0	41	54.7	12	16.0	6	8.0	57	76.0	14	18.7	6	8.0	55	73.3
2.Yıllık yürütme planı ve programlarını duyurma	38	50.7	5	6.7	32	42.7	15	20.0	5	6.7	55	73.3	28	37.3	4	5.3	43	57.3
3.Programda yer alan konuları araştırma	25	33.3	3	4.0	47	62.7	10	13.3	5	6.7	60	80.0	13	17.3	3	4.0	59	78.7
4.Uygulamalara ilişkin düşünceleri öğrenme	34	45.3	13	17.3	28	37.3	24	32.0	12	16.0	39	52.0	22	29.3	10	13.3	43	57.3
5.Kaynaklara yönlendirme	29	38.7	12	16.0	34	45.3	17	22.7	11	14.7	47	62.7	12	16.0	5	6.7	58	77.3
6.Öğrenciler hakkında bilgi paylaşma	33	44.0	10	13.3	32	42.7	23	30.7	9	12.0	43	57.3	26	34.7	12	16.0	37	49.3
7.Öğrencilerle ilgili bilgileri saklama	34	45.3	7	9.3	34	45.3	19	25.3	10	13.3	46	61.3	23	30.7	9	12.0	43	57.3
8.Sene sonu raporlarını hazırlama	27	36.0	4	5.3	44	58.7	4	5.3	1	1.3	70	93.3	14	18.7	4	5.3	57	76.0
9.Toplantı tutanaklarını kaydetme	29	38.7	3	4.0	43	57.3	5	6.7	4	5.3	66	88.0	16	21.3	1	1.3	58	77.3
10.Yapılacak toplantı ve etkinlikleri duyurma	28	37.3	3	4.0	44	58.7	21	28.0	4	5.3	50	66.7	18	24.0	5	6.7	52	69.3
11.Meslek seçimi için faydalı siteleri duyurma	32	42.7	9	12.0	34	45.3	23	30.7	10	13.3	42	56.0	11	14.7	10	13.3	54	72.0
12.Kredi, burs, yurt v.b. fırsatları duyurma	27	36.0	15	20.0	33	44.0	21	28.0	17	22.7	37	49.3	15	20.0	12	16.0	48	64.0
13.Ölçme araçları ve anketleri uygulama	47	62.7	7	9.3	21	28.0	35	46.7	10	13.3	30	40.0	30	40	12	16.0	33	44.0
14.Anket ve ölçekleri değerlendirme	40	53.3	10	13.3	25	33.3	26	34.7	11	14.7	38	50.7	22	29.3	8	10.7	45	60.0
15.Sunu, seminer, konferans içeriği hazırlama	12	16.0	2	2.7	61	81.3	11	14.7	3	4.0	61	81.3	7	9.3	3	4.0	65	86.7
16.e-Bülten hazırlama	43	57.3	7	9.3	25	33.3	40	53.3	9	12.0	26	34.7	32	42.7	12	16.0	31	41.3
17.Mezun sitesi hazırlama	63	84.0	4	5.3	8	10.7	58	77.3	4	5.3	13	17.3	56	74.7	6	8.0	13	17.3
18.Öğrenci kulüplerini tanıtmaya tanıtma	53	70.7	6	8.0	16	21.3	45	60.0	10	13.3	20	26.7	43	57.3	7	9.3	25	33.3
19.Toplum hizmeti çalışmalarını tanıtmaya	45	60.0	8	10.7	22	29.3	42	56.0	11	14.7	22	29.3	40	53.3	10	13.3	25	33.3
20.Fiziki ortam, ders prog. v.b hakkında okulu tanıtıcı bilgi verme	34	45.3	11	14.7	30	40.0	32	42.7	9	12.0	34	45.3	28	37.3	8	10.7	39	52.0
21.OKS, ÖSS gibi sınavlar hakkında bilgi verme	17	22.7	5	6.7	53	70.7	19	25.3	2	2.7	54	72.0	6	8.0	5	6.7	64	85.3
22.Üst öğretim programları hakkında bilgi verme	22	29.3	5	6.7	48	64.0	18	24.0	3	4.0	54	72.0	8	10.7	3	4.0	64	85.3
23.Seçmeli dersler konusunda bilgi verme	52	69.3	7	9.3	16	21.3	50	64.3	7	9.3	18	24.0	46	61.3	6	8.0	23	30.7
24.Sohbet-form-blok v.b iletişim ortamı oluşturma	58	77.3	5	6.7	12	16.0	50	66.7	6	8.0	19	25.3	51	68.0	6	8.0	18	24.0
25.Yapılan etkinlikler için geribildirim alma	47	62.7	6	8.0	22	29.3	37	49.3	8	10.7	30	40.0	37	49.3	12	16.0	26	34.7
26.Yapılacak etkinlikler için düşünceleri öğrenme	47	62.7	5	6.7	23	30.7	36	48.0	13	17.3	26	34.7	35	46.7	12	16.0	28	37.3

Tablo 4'ten de görüldüğü üzere rehber öğretmenlerin bilgisayar ve İnterneti % 62.7 oranında programda yer alan konuları araştırmada, % 81.3 oranında sunu, seminer, konferans içeriği hazırlamada, %70.7 oranında OKS, ÖSS gibi sınavlar hakkında bilgi vermede, %64 oranında üst öğretim programları hakkında bilgi vermede veliler için sık sık kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Rehber öğretmenlerin bilgisayar ve İnterneti %76.0 oranında okul PDR programı hazırlamada, % 73.3 oranında yıllık yürütme plan ve programlarını duyurmada, %80.0 oranında programda yer alan konuları araştırmada, %62.7 oranında kaynaklara yönlendirmede, %61.3 oranında öğrencilerle ilgili bilgileri saklamada, %93.3 oranında sene sonu raporunu hazırlamada, % 88.0 oranında toplantı tutanaklarını kaydetmede, % 66.7 oranında yapılacak toplantı ve etkinlikleri duyurmada, % 56 oranında meslek seçimi için faydalı siteleri duyurmada, % 81.3 oranında sunu, seminer, konferans içeriği hazırlamada, %72.0 oranında OKS, ÖSS gibi sınavlar hakkında bilgi vermede, %72 oranında üst öğretim programları hakkında bilgi vermede yönetici ve öğretmenler için sık sık kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Rehber öğretmenlerin bilgisayar ve İnterneti %73.3 oranında okul PDR programı hazırlamada, %78.7 oranında programda yer alan konuları araştırmada, %57.3 oranında uygulamalara ilişkin düşünceleri öğrenmede, %77.3 oranında kaynaklara yönlendirmede, %57.3 oranında öğrencilerle ilgili bilgileri saklamada, %76.0 oranında sene sonu raporlarını hazırlamada, %77.3 oranında toplantı tutanaklarını kaydetmede, %69.3 oranında yapılacak toplantı ve etkinlikleri duyurmada, %72.0 oranında meslek seçimi için faydalı siteleri duyurmada, %64 kredi, yurt, burs vb. fırsatları duyurmada, %60 oranında anket ve ölçekleri değerlendirmede, %86.7 oranında sunu, seminer, konferans içeriği hazırlamada, %85.3 oranında OKS, ÖSS gibi sınavlar hakkında bilgi vermede, %85.3 oranında üst öğretim programları hakkında bilgi vermede öğrenciler için sık sık kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Rehber öğretmenlerin bilgisayar ve interneti öğrenciler (%86.7) ve veliler (%81.3) için en çok sunu, seminer, konferans içeriği hazırlamada, yönetici ve öğretmenler için en çok sene sonu raporlarını hazırlamada kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca rehber öğretmenlerin genel olarak bilgisayar ve İnterneti

Velilerden daha çok öğrenciler ile yönetici ve öğretmenler için kullandıkları söylenebilir. Ancak bu durumun istatistiksel olarak kanıtlanması için rehber öğretmenlerin bilgisayar ve İnterneti kullanım sıklıkları açısından veliler ile yönetici ve öğretmenler, veliler ile öğrenciler, yönetici ve öğretmenler ile öğrenciler arasında ikili karşılaştırmalar yapmak gerekmektedir. Bu bağlamda rehber öğretmenlerin bilgisayar ve İnterneti veliler için kullanım sıklıkları ile yönetici ve öğretmenler için kullanım sıklıkları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için ilişkili örneklem t-testi yapılmasına karar verilmiştir. Bu amaçla rehber öğretmenler için veliler ile yönetici ve öğretmenler için verdikleri sıklık puanlarının toplamları hesaplanmıştır. Daha sonra ilişkili örneklem t-testinin gerçekleştirilebilmesi için fark puanlarının normal dağılıma uygunluğu kontrol edilmiştir (Büyüköztürk, 2004). Yapılan analizler sonucunda fark puanlarının normale yakın bir dağılım göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle parametrik olmayan bir test olan Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz parametrik test koşullarının sağlanmadığı ilişkili ölçümlere ait puanlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla kullanılmaktadır (Field, 2005). Rehber öğretmenlerin bilgisayar ve İnterneti veliler için kullanım sıklıkları ile yönetici ve öğretmenler için kullanım sıklıkları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Wilcoxon işaretili sıralar testi sonuçları Tablo 6’da ve Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 6. Veliler ile Yönetici ve Öğretmenlere Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanımları Toplam Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapmalar

	\bar{X}	Sd
Veliler	74.30	28.62
Yönetici ve Öğretmenler	85.30	23.71

Tablo 7. Veliler ile Yöneticiler ve Öğretmenlere Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Olarak Gerçekleştirilen Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi

Veli-Yönetici ve Öğretmenler	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	9	13.89	125.00	5.817	.00
Pozitif Sıra	51	33.43	1705.00		
Eşit	15				

Tablo 7’den de görüldüğü üzere rehber öğretmenlerin veliler için bilgisayar ve İnternet kullanımları ile Yönetici ve öğretmenler için bilgisayar ve İnternet kullanımları arasında yönetici ve öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur ($z=5.817$, $p<.05$). Bir başka deyişle rehber öğretmenler bilgisayar ve İnterneti yönetici ve öğretmenler ($\bar{X} = 85.30$) için velilere ($\bar{X} =74.30$) göre daha sık kullanmaktadırlar.

Rehber öğretmenlerin bilgisayar ve İnterneti veliler ile öğrenciler için kullanım sıklıkları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için ilişkili örneklem t-testi gerçekleştirilmek istenmiş ancak normal dağılım varsayımı karşılanmadığından Wilcoxon İşaretili Sıralar testi gerçekleştirilmiştir. Bu teste ilişkin sonuçlar Tablo 8’de ve Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 8. Veliler ile Öğrencilere Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanımları Toplam Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapmalar

	\bar{X}	Sd
Veliler	74.30	28.62
Öğrenciler	88.01	23.48

Tablo 9. Veliler ile Öğrencilere Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Olarak Gerçekleştirilen Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

Veli-Öğrenciler	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	5	22.00	110.00	5.927	.00
Pozitif Sıra	55	31.27	1720.00		
Eşit	15				

Tablo 9'dan da görüldüğü üzere rehber öğretmenlerin veliler için bilgisayar ve İnternet kullanımları ile öğrenciler için bilgisayar ve İnternet kullanımları arasında öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur ($z=5.927$, $p<.05$). Bir başka deyişle rehber öğretmenler bilgisayar ve İnterneti öğrenciler ($\bar{X}=88.01$) için velilere ($\bar{X}=74.30$) göre daha sık kullanmaktadırlar.

Rehber öğretmenlerin bilgisayar ve İnterneti Yönetici ve öğretmenler ile öğrenciler için kullanım sıklıkları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için ilişkili örneklem t-testi gerçekleştirilmek istenmiş ancak normal dağılım varsayımı karşılanmadığından Wilcoxon İşaretli Sıralar testi gerçekleştirilmiştir. Bu teste ilişkin sonuçlar Tablo 10'da ve Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 10. Yönetici ve Öğretmenler ile Öğrencilere Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanımları Toplam Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapmalar

	\bar{X}	Sd
Yönetici ve Öğretmenler	85.30	23.71
Öğrenciler	88.01	23.48

Tablo 11. Yönetici ve Öğretmenler ile Öğrencilere Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Olarak Gerçekleştirilen Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

Veli-Öğrenciler	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	22	21.45	472.00	1.791	.07
Pozitif Sıra	29	29.45	854.00		
Eşit	24				

Tablo 11'den de görüldüğü üzere rehber öğretmenlerin yönetici ve öğretmenler için bilgisayar ve İnternet kullanımları ile öğrenciler için bilgisayar ve İnternet kullanımları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($z=1.791$, $p>.05$). Bir başka deyişle rehber öğretmenler bilgisayar ve İnterneti öğrenciler ($\bar{X}=88.01$) ile yönetici ve öğretmenler ($\bar{X}=85.30$) için benzer sıklıkta kullanmaktadırlar. Bu bağlamda rehber öğretmenlerin bilgisayar ve İnterneti öğrenciler ile yönetici ve öğretmenler için benzer sıklıklarda kullandıklarının ortaya çıkmasının yanı sıra veliler için öğrencilere, yönetici ve öğretmenlere göre daha az kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Rehber öğretmenlerin öğrencilere yönelik olarak verdikleri PDR hizmetlerinde bilgisayar ve İnternet kullanım sıklıkları arasında hizmet verdikleri öğrenci sayısına bağlı olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmaya karar verilmiştir. Ancak rehber öğretmenlerin öğrencilere yönelik olarak bilgisayar ve İnternet kullanım sıklığı toplam puanlarının belirlenen öğrenci sayısı kategorilerine göre normal dağılım göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda parametrik olmayan bir test olan Kruskal Walls H-Testi gerçekleştirilmiştir. Test sonuçları Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12. Rehber Öğretmenlerin Öğrencilere Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanım Sıklıklarının Öğrenci Sayısına İlişkin Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Öğrenci Sayısı	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
100-200	12	42.38	3	.578	.90	-
200-400	31	37.05	3			
400-800	24	37.25	3			
800-	8	37.38	3			

Tablo 12’den de görüldüğü üzere rehber öğretmenlerin sayısına bağlı olarak öğrencilere yönelik bilgisayar ve İnternet kullanım sıklıkları anlamlı farklılıklar göstermemektedir. [$\chi^2=.578$, $p>.05$]. Bir başka deyişle rehber öğretmenlerin farklı sayılarda öğrenciye PDR hizmeti sunmaları İnternet kullanım sıklıklarını anlamlı düzeyde farklılaştırmamaktadır.

Rehber öğretmenlerin öğrencilere yönelik olarak verdikleri PDR hizmetlerinde bilgisayar ve İnternet kullanım sıklıkları arasında kıdem yıllarına bağlı olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmaya karar verilmiştir. Ancak rehber öğretmenlerin öğrencilere yönelik olarak bilgisayar ve İnternet kullanım sıklığı toplam puanlarının belirlenen kıdem yılı kategorilerine göre normal dağılım göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda parametrik olmayan bir test olan Kruskal Walls H-Testi gerçekleştirilmiştir. Test sonuçları Tablo 13’te yer almaktadır.

Tablo 13. Rehber Öğretmenlerin Öğrencilere Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanım Sıklıklarının Öğrenci Sayısına İlişkin Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Kıdem	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
1-5	21	38.79	3	.624	.89	-
6-10	29	37.81	3			
11-15	11	41.32	3			
16-	14	34.61	3			

Tablo 13’ten de görüldüğü üzere rehber öğretmenlerin kıdem yıllarına olarak öğrencilere yönelik bilgisayar ve İnternet kullanım sıklıkları anlamlı farklılıklar göstermemektedir. [$\chi^2=.624$, $p>.05$]. Bir başka deyişle rehber öğretmenlerin farklı kıdemlere sahip olmaları öğrencilerine PDR hizmeti sunmada bilgisayar ve İnternet kullanım sıklıklarını anlamlı düzeyde farklılaştırmamıştır.

Rehber öğretmenlerin öğrencilere yönelik olarak verdikleri PDR hizmetlerinde bilgisayar ve İnternet kullanım sıklıkları arasında mezun oldukları lisans programına bağlı olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmaya karar verilmiştir. Ancak rehber öğretmenlerin öğrencilere yönelik olarak bilgisayar ve İnternet kullanım sıklığı toplam puanlarının belirlenen kıdem yılı kategorilerine göre normal dağılım göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda parametrik olmayan bir test olan Kruskal Walls H-Testi gerçekleştirilmiştir. Test sonuçları Tablo 14’te yer almaktadır.

Tablo 14. Rehber Öğretmenlerin Öğrencilere Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanım Sıklıklarının Mezun Oldukları Lisans Programına Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Lisans Programı Türü	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
PDR	36	37.53	2	.968	.61	
Psikoloji	15	34.14	2			
Diğer	24	41.10	2			

Tablo 14'ten de görüldüğü üzere rehber öğretmenlerin mezun oldukları lisans programına bağlı olarak öğrencilere yönelik bilgisayar ve İnternet kullanım sıklıkları anlamlı farklılıklar göstermemektedir. [$\chi^2=.968$, $p>.05$]. Bir başka deyişle rehber öğretmenlerin farklı lisans programlarından mezun olmaları öğrencilerine PDR hizmeti sunmada bilgisayar ve İnternet kullanım sıklıklarını anlamlı düzeyde farklılaştırmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada okullarda görevli rehber öğretmenlerin / psikolojik danışmanların bilgisayar kullanımını konusundaki özgüvenleri ile rehberlik hizmetlerinin sunumunda bilgisayar ve interneti kullanım biçimleri incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular Eskişehir ilinde görev yapan rehber öğretmenlerin bilgisayarı kullanma konusunda kendilerine güven duygularının yüksek olduğunu göstermekle birlikte bilgisayar kullanımına ilişkin özgüven duygularının kıdeme ve mezun oldukları lisans programına göre anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymaktadır. Genel olarak bu sonuç, araştırma kapsamındaki rehber öğretmenlerin tamamının bilgisayar ve internet teknolojilerinden faydalanabilecek düzeyde bilgisayar kullanım yeterliliğe sahip olduklarını göstermektedir.

Araştırmada Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin/psikolojik danışmanların bilgisayar ve interneti velilere yönelik PDR hizmetlerinde kullanımları, öğrenci ve yönetici-öğretmen grubuna yönelik hizmetlerde kullanımlarına oranla anlamlı düzeyde düşüktür. Velilere ulaşmak rehber öğretmenler için diğer iki gruba ulaşmaktan daha zordur. Bu nedenle internet ve bilgisayar teknolojilerini PDR hizmetlerinde velilere ulaşmada kullanmak önemli görülmektedir. Bu sonuçlarla ilgili olarak, eğitim alanında dünyadaki gelişmelerin tersine araştırmaya katılan rehber öğretmenlerde, ilköğretim ve liselerde henüz bilgisayar ve interneti uzaktan PDR hizmetleri verme veya PDR hizmetlerini hedef kitlenin çoğunluğuna ulaştırma ve yaymada bilgisayar ve interneti kullanma anlayışı oluşmadığı söylenilebilir. Oysa bilgisayar ve internet kullanımı okul danışmanlarının evrak ve kayıt tutma işlerini daha hızlı ve kolay yapmalarına imkan vermektedir. Böylece okul danışmanları da psikolojik danışma, koordinasyon ve müşavirlik hizmetleri için daha fazla zaman bulmuş olacaktır (Sabella, 1996). Bilgisayar ve internet bu gün tüm dünyada özellikle çocuklar ve gençler tarafından yoğun şekilde kullanılmaktadır. Gençlerin ve çocukların dünyasını daha iyi anlamak (Stone ve Turba, 1999), ailelere daha ekonomik yollardan ulaşmak, dünyadaki bilimsel gelişmeleri daha kolay takip edebilmek ve bilgiyi daha kolay yaymak bunların da ötesinde çağın gerisinde kalmış bir meslek alanı olmamak için rehber öğretmenlerin meslek alanında bilgisayar teknolojilerinden faydalanması gerekliliği doğmuştur.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri öğrenci kişilik hizmetlerinin bir parçasıdır. Bu nedenle rehber öğretmenlerin görevlerinin merkezinde öğrenciye yönelik hizmetler yer almaktadır. Okullarda rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısının fazla olduğu göz önüne alındığında geleneksel yüz yüze ilişki kurmanın yerine bilgi verme ve müşavirlik hizmetlerinde bilgisayarı kullanmak, sohbet odalarında danışanlar ile doğrudan ve online iletişim kurmak, değişik danışma kuramları temelli terapötik yazılımlar ve online psikolojik danışma hizmetlerini içeren çok değişik formlarda psikolojik danışma hizmetleri yürütmek (Wilczenski ve Coomey, 2006) okul danışmanları için mevcut mesai süresinde daha fazla danışana ulaşma fırsatı yaratmaktadır. Bu nedenle özellikle de öğrenci sayısı fazla olan okullarda bilgisayar ve interneti rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde daha sık kullanılacağı düşünülmektedir. Ancak bu araştırmada okul danışmanlarının bilgisayar ve interneti rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde kullanımlarının öğrenci sayısına göre değişmediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu bilgisayar ve interneti kullanma konusunda kendilerine güven duygusu yüksek olan ve kişisel bilgi formunda okullarındaki

bilgisayar ve internet donanımlarının yeterli olduğunu belirten araştırma kapsamındaki okul danışmanlarının bu donanımlarını rehberlik hizmetlerinde etkili bir biçimde kullanmadıkları söylenilebilir.

Bu araştırma rehber öğretmenlerin hem bilgisayar kullanımlarındaki özgüven duygularının hem de bilgisayar ve interneti öğrencilere yönelik PDR hizmetlerinde kullanımlarının kıdeme göre de farklılaşmadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar yeni mezun rehber öğretmenlerin bilgisayar ve internet kullanım becerilerinin daha gelişmiş olabileceği ya da yeni mezun rehber öğretmenlerin bilgisayar ve internetten daha fazla oranda yararlanıyor olabileceği yönündeki beklentileri yansıtmaktan uzaktır. Ayrıca günümüzde alan mezunu rehber öğretmen olmak ve alan dışı rehber öğretmen olmak tartışmalarının yapıldığı bir ortamda yapılan bu araştırma mezun olunan alana göre de rehber öğretmenlerin bilgisayar kullanımına ilişkin güven duygularının ve bilgisayar ve interneti öğrencilere yönelik PDR hizmetlerinde kullanımlarının farklılaşmadığını ortaya koymaktadır.

Okul danışmanlarının daha etkili hizmetler sunmaları konusunda çeşitli önerilerde bulunmak mümkündür. Danışmanlar okul web sitelerinde rehberlik hizmetleri web sayfası oluşturarak okul rehberlik servisine ait misyon ve ilkeleri, aileler ve öğrencilere yönelik rehberlik aktivitelerine ait bilgileri yayabilirler. Bununla birlikte rehberlik programı kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan özel aktiviteleri işaret eden bir rehberlik takvimi de bu sayfada yer alabilir. Okul web sitelerine bağlı rehberlik sayfaları okul danışmanlarının rol ve işlevlerine ilişkin toplumsal farkındalığı arttırmak açısından faydalıdır. Bu web sayfalarında kariyer günleri duyuruları, velilere yönelik bilgilendirici köşeler ve destek grupları oluşturulabilir. Elektronik mektuplar aracılığı ile çok sayıda veliye ulaşma imkanı da mevcuttur. Bilgisayar ve internet rehber öğretmenlere, bilgileri tarama ve e-mail, video konferans, web sayfaları, online bülten ve gazeteler aracılığıyla bilgileri diğerlerine yaymak gibi yeni roller getirmiştir (Horn ve Myrick, 2001). Okul danışmanları, okullarda hizmet verdikleri hedef kitleye daha faydalı olabilmek için bilgisayar ve internetten faydalanmalarının önemi konusunda hizmet içi eğitimler yolu ile bilinçlendirilebilir. Ayrıca okul danışmanlarının yetiştirilmesi aşamasında üniversitelerdeki PDR anabilim dallarındaki akademisyenlere önemli görevler düşmektedir. Lisans eğitimi sırasında verilen bilgisayar derslerinin içeriğinde bilgisayar ve internetin rehberlik hizmetlerinde kullanımını getireceği kolaylıklar ve bilgisayar ve internetin rehberlik hizmetleri açısından nasıl daha işlevsel kullanılabileceği gibi noktalara vurgu yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Velilerin imkanları göz önünde bulundurularak velilere yönelik uzaktan rehberlik anlayışının yaygınlaştırılması da oldukça işlevsel olabilir. Velilere ulaşmanın kolay bir yolu olarak da görülen bu anlayış velilerle, öğretmenlerle ve yöneticilerle paylaşarak uygun zeminin yaratılmasında işbirliği yapılmalıdır. Hem zaman hem de emekten tasarruf sağlayacağına inanılan bilgisayar ve internetin okullarda PDR hizmetlerinin yaygınlaştırılması için İl Millî Eğitim Müdürlükleri, rehberlik araştırma merkezleri ve üniversitelerde PDR anabilim dalında görev yapan akademisyenlerin işbirliğinin faydalı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca akademik alanda rehber öğretmenlerin bilgisayar ve internet teknolojilerinden faydalanma durumları konusunda daha fazla araştırma ve yayın yapılarak konunun güncelliğini korumasına destek olunması faydalı olabilir.

KAYNAKLAR

Altıntaş, E. ve Nizamettin K. (2001). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmalarında Bilgisayar Kullanımı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Ateş, A., Altunay, U. ve Altun, E. (2006).The Effects of Computer Assisted English Instruction on High School Preparatory Students' Attitudes Towards Computers and English. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 2 (2): 97-112.

Bowman, R. and Bowman, V. (1998). “Life On The Electronic Frontier: The Application Of Technology To Group Work” *Journal For Specialists In Group Work*, 23 (4), 428-445.

Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri Analizi El Kitabı* (4. Baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Cabaniss K. (2001). “Counseling And Computer Technology In The New Millennium—An Internet Delphi Study”. (Doktora Tezi). Virginia Polytechnic Institute and State University, Faculty of Philosophy in Counselor Education.

Carey J. ve Dimmitt C. (2004).“The Web and School Counseling.” *Computers in the Schools* (The Haworth Press, Inc.) Vol. 21, pp. 69-79.

Carlson, L. A., Portman, T. A. A. ve Bartlett, Jan R. (2006). “Professional School Counselors' Approaches to Technology”. *Professional School Counseling*, 9(3), p 252-256.

Casey, J. A. (1995). Developmental Issues for School Counselors Using Technology. *Elementary School Guidance and Counseling*, 30 (1), p 26-35.

Edwards Y. A. Portman T. A. A. ve Bethea J.(2002) “Counseling Student Computer Competency Skills: Effects Of Technology Course in Training” *Journal Of Technology In Counseling*, 2(2). http://jtc.colstate.edu/vol2_2/edwards.htm. (02.08.2007).

Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS (ikinci bas.)*. London:Sage.

Gülbahar, Y. (2002). Assessment of Web-Based Courses: A Discussion and Analysis of Learner's Individual Differences and Teaching-Learning Process. Ph.D. dissertation, Department of Computer Education and Instructional Thecnology, METU, Ankara.

Hackerman A. E. ve Greer B. G. (2000). “Counseling Pschology And İnternet”. *Journal Of Technology in Counseling* 1(2) http://jtc.colstate.edu/vol1_2/cyberpsych.htm (24.06.2007).

Hines, P. (2002). “Student Technology Competencies For School Counseling Programs”. *Journal of Technology in Counseling*, 2. http://jtc.colstate.edu/vol2_2/hines/hines.htm (13.07.2007).

Horn, S. M. ve Myrick, R. D. (2001). “Computer Technology And The 21st Century School Counselor”. *Professional School Counselor*, 5, 124-130.

Keleş, A. (2007). Öğrenme-Öğretme Sürecinde Yapay Zekâ ve Web Tabanlı Zeki Öğretim Sistemi Tasarımı ve “Matematik Öğretiminde Bir Uygulama”. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Anabilim Dalı.

Korkut F. ve Owen, D. O. (2007). Türk ve Amerikan Psikolojik Danışman Eğitim Modellerinin Karşılaştırılması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu 12 – 14 Mayıs 2007 – Bakü.

Lunt P. (2004). “Adolescents’ Willingness to Utilize Online Counseling” (Doktora Tezi). Virginia Polytechnic Institute and University Faculty of Philosophy In Counselor Education.

Nazlı, S. (2005). Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programları. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sabella, R. A. (1996). School Counselors and Computers: Specific Time-Saving Tips. Elementary School Guidance & Counseling, 31 (2), p 83-96.

Sabella, R. A. (1998). World Wide Web Resources for Counseling Children and Adolescents with Disabilities. Professional School Counseling, 2 (1), p 47-54.

Savaş A. C. (2006) “Liselerde İnternet Üzerinden Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Öğrenci, Veli Ve Rehber Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi (Gaziantep İli Örneği)” (Yüksek Lisans Tezi) Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Stone, C. B. ve Turba, R. (1991). “School Counselors Using Technology For Advocacy”. Journal of Technology in Counseling, [On-line seri] 1, (1). http://jtc.colstate.edu/vol1_1/advocacy.htm (29.07.2007).

Ünlü, O. N. (2006) “Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanların Bilgisayar Kullanım Yeterlikleri (Eskişehir İli Örneği)” (Yüksek Lisans Tezi) Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Wilzenski, F. L. ve Coomey, S. M. (2006). Cyber-Communication: Finding Its Place in School Counseling Practice, Education, and Professional Development. Professional School Counseling, 9(4), p 327-331.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (2001). T.C. Resmi Gazete, 24376, 17.03.2001.